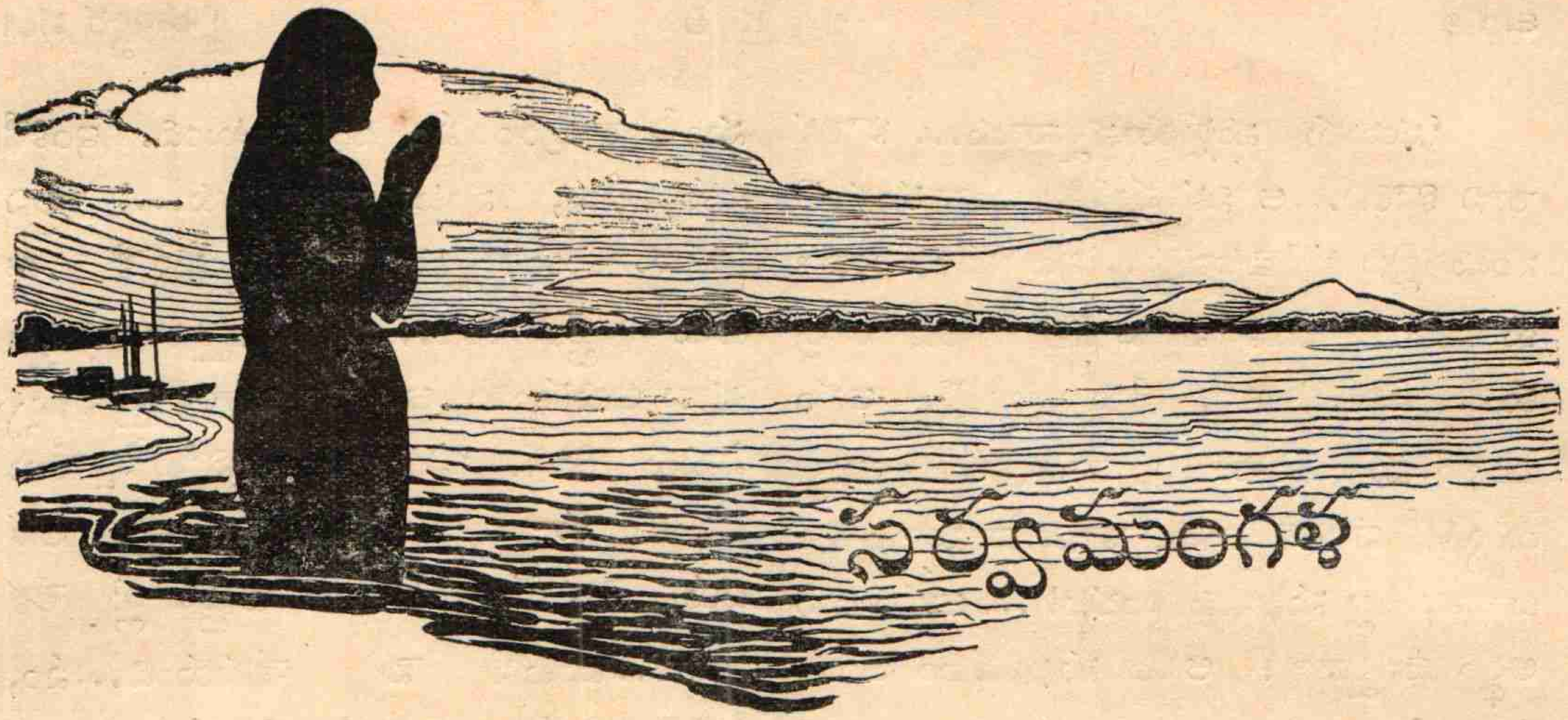

సర్వమంగళ

మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

నిన్ను వెదుక్కుంటూ వచ్చానమ్మా!

ఇంతదూరం, ఎక్కడో కృష్ణాతీరాన్నుంచి,...చల్లనితల్లివి ... కష్టాలన్నీ విని, కడుపులోపెట్టుకు ఆదరిస్తావని, నీలో కలిసిపోదామని వచ్చానమ్మా!

సహించారు; మనసులో ఎంత అసహ్యపడుతూన్నా, బయటికి కనబరచకుండా, ఆదరంతో చూస్తూ, తమ ఔదార్యాన్ని ప్రకటించుకుని, లోకంచేత 'ఆహా' అనిపించుకుని, కోటియజ్ఞాలఫలం దక్కినట్టు, మురిసిపోయినారు : కాని, అర్థంచేసుకుని, అనుతాపంలో పాలుపంచుకోలేని, ఈ లోకానికి... ఎంతదూరమైపోతే మాత్రం ఏ మమ్మా.

నావాళ్లే నాకు కానివాళ్లైనప్పుడు... పంచప్రాణాలూ, మమకారం నిల్పినవాళ్లే, వంచనచేసి తూలనాడినప్పుడు ... కోరికలు, ఇక ఈ జన్మకు తీరవనే నిరాశ కుదురుకుపోయినతరువాత...బ్రతికి మాత్రం ఫల మేమున్నదమ్మా!

తీరా...ఇక ఎన్నటికీ కనపడనని తేలిపోయినతరువాత... అన్నయ్య, పాపం, తల్లీతోడూ కనుక ... విచారపడతాడు. నా జీవితం అంతా అడవినికాచిన వెన్నెల అయిపోయినప్పటికీ... నా బాధలన్నీ నేను భరించుకుంటూ, ఇంట్లో చేదోడు వాదోడుగా ఉండి, అక్కరకు అడ్డుపడుతూన్నన్నినాళ్లూ ... ఆయన కేమీ చీమంత ఐనా, నా గొడవ పట్టలేదు; ఇప్పుడు మాత్రం, ఇబ్బందివచ్చినప్పుడు, ఆదుకునేందుకు మనిషి లేకపోయింది కదా అని నన్ను తలుచుకుంటాడేమో; అదైనా ఎంతసేపులే... వదిన కౌగిలిలోకి వెళ్లిపోయినతరువాత లోకాన్నే మరచిపోతాడు.

మాచెల్లెలు, జానకా, అభం శుభం దానికి ఏం తెలుసు? దానిపెనిమిటి నాకు చేసిన అపకారం ... కాదు, ఉపకారం... దానికి తెలిస్తే ... ఓర్చుకుని, భరించగల జాణతనం... ఆ అమాయకురాలికి, పసిపాపకు... ఏదమ్మా!

'వయసు మళ్లుతూన్నవాడు... కొరకరాని కొరివి...ఆ నికృష్టుడికి, బంగారంవంటి పండుతల్లిని కట్టిపెట్టవద్దు...ఇది సుతరామూ కూడదు... రెండోపెళ్లివాడితో అది బావుకునేది ఏమిటి' అని, నేను పట్టుపట్టి, ఆసంబంధం మానిపించాలని, శాయశక్తులా అన్నయ్యతో పోరుపెట్టాను; కాని, నామాట వింటాడా, పిల్ల సుఖపడుతుందట! ... ఆమాటకు అర్థం ఉన్నదా ? ఆడది సుఖపడటం అంటే ఏమిటో, ఆ మొగరాయుడుకు తెలుసునా ? ముద్దినుసు నగలూ చీరెలూ, ఇనపపెట్టెలో నిండు సంచూలూ చూసుకుంటే కడుపు నిండిపోతుందా ?—పైగా, నేను ఇంకా ఏమన్నా అనిపోతానేమోనని ... 'మొదటి పెళ్లివాడని...పిల్లవాడు చిన్నవాడని, లక్షణమయినవాడని ... నిన్ను ఇస్తే ... ఏమైంది చెప్పు... ఆయుర్దాయం ఉండాలి, సుఖపడి అనుభవించే యోగం ఉండాలికాని...' ఈ మాటలకు నానోరు కట్టుపడింది...మనసు చిల్లులుపడిపోతే మాత్రం... అతనికేం ?

మూడుముళ్లూ పడ్డాయి. పడ్డ ఆరుమాసాలకే పిల్ల ఈడేరింది. వడసారం, పదమూడో ఏడు సగపాలైనా గడవలేదు. పిల్ల ఏపరి కాదు. కాకపోతేనేం, మూడుముచ్చట్లూ తీరినతరువాత, ఒక్కక్షణం ఉండనిచ్చాడా పిల్లను నట్టింట ! గద్ద తన్నుకుపోయినట్టే- నేను మళ్లా నోరుచేసుకున్నాను అప్పుడు కూడా... అన్నయ్యతో, నెమ్మదిగా... ఇంకోసంవత్సరమన్నా ఆగితే మంచిదని, బావగారితో ఏలాగైనా చెప్పి ఒప్పించు; పిల్ల కొంచెం రెక్కాంటే! కాని, ఇప్పటి నుంచీ కాపురం ఏం దిద్దుకుంటుంది. ఇంకో దిక్కు లేదు, వంటరిగా ళ్లామెను...' అని బ్రతిమాలుకున్నాను : అన్నయ్యకే ఈ ఊహ తట్టవలసింది...పోనీ, వినైనా హర్షించడా అనుకుంటే, అలాకాకపోగా, పై పెచ్చు ఎదురు తిరిగి...'ఎంతకాలం నోట్లో వేలు వేసుకు కూర్చుంటా డనుకుంటావు. ఆడదిక్కు లేకనే, గూట దీపం పెట్టేవాళ్లు లేకనేగా... వెంటనే పెళ్లి చేసుకుంది...ఏం, తీపెళ్లిందా ఏం...దానిఈడుకు నేను అమ్మకు కడుపున పడ్డానుట...ఇంకా, ఆయనపుణ్యామా అంటూ మంచివాడు కనుక, ఇంతకాలం ఆపాడు. మనం చూడటం లేదూ, లోకంలో... వెంటనే...పసుపుబట్టలతోనే తీసుకువెళ్లి కాపురం పెట్టుకున్నవాళ్లు ఎంతమంది లేరు ? — ఆలా చేస్తేమాత్రం, వద్దనగలిగేవాళ్లమా ? నీమాటల కేంలే ? — నట్టింట కనబడుతూన్నన్నాళ్లూ ... ఎంత వయసు వచ్చినా, మనకు పసిపిల్లే ... అవతలవాళ్ల కష్టసుఖాలుకూడా కొంచెం యోచించవద్దూ...' అంటూ నన్ను గదమాయించి, బావమరదిని వెనక వేసుకువచ్చాడు. నేను అనేదేముందీ ఇక...అన్నింటికీ తల ఊపవలసినదాన్నే నాయెను; పోనీ, చెప్పి చూసేవాళ్లెవరైనా ఉన్నారా అంటే, ఇరుపార్శ్వాలా...నా అన్నవారు లేరు. ఇటు మా అన్నయ్యా...అటు మాజానకి మొగుడు పూర్ణయ్యశాస్త్రుల్లూ...ఎవరియింటికి వారే పెద్దలు!

సరే, ఆకాస్త మొక్కూకూడా తీరిపోయింది. గది అలంకారాలన్నీ ఇరుగమ్మా, పొరుగమ్మా ఎవరో చెయిచేసుకుని కానిచ్చే

శారు. నాకు, ఒకమారి తొంగిచూడ్డానికైనా మనసు ఒప్పలేదు. పిండివంటదగ్గర కూర్చున్నంతసేపూ, కంటనీరు పెడుతూనే ఉన్నాను. పొగపోయి కళ్లు ఎర్రవారిన వనుకున్నారు... పేరంటాళ్లు... మనసు ఎంత కుమిలిపోతూన్నదో ఎవరూ గ్రహించలేదు...నయమే అనిని!

ఇక... ఆ కాపురం ముచ్చట్లు ఏమని చెప్పేది. మూడునిద్దర్లూ కాగానే, తెల్లవారితే మంగళవారమయినా, నిమిషం నిలవకుండా తల్లించుకు వెళ్లిపోయినాడు ... తీసుకువెళ్లి కత్తులబోనులో ఇరికించాడు.. మెదలడానికి వీలులేదు. కూరనార అమ్మేవాళ్లతోనైనా మాట్లాడకూడదు. మగపురుగుకంట బడరాదు...మా పక్కవీధిలోనే ఉన్నా...మళ్లా గడపతొక్కనీయలేదు... ప్రాణాలన్నీ దాని మీదే పెట్టుకుని ఉన్నా...పోయి ఒకమారు కంటనైనా చూద్దామంటే, నాకు అసలు పారాగత్తెం ఉందీ?- ఇక, బండీలో కాలు పెట్టబోతూ, నేను మడిగట్టుకుని, ఊరగాయలు సర్దుతూంటే, బెదురుకుంటూవచ్చి, నన్ను కావిలించుకుని... 'ఒక్కర్తైనా ఉండలేనే, రోజూ వచ్చి చూసి వెళుతూండవే అక్కయ్యా! ... మిమ్మల్నందర్నీ విడిచివెళుతూంటే, ఏమిటో తగని దిగులుగా ఉందే...' అని గావురుమన్నది. నేనూ, అధైర్యపడితే కుర్రది మరీ బెగ్గటిల్లిపోతుందని, రొమ్ముకు అదుముకుని... సముదాయించాను. చెపుదామనుకున్న నాలుగుమాటలూ చెప్పకముందే...అన్నయ్యా, బండీవాడు తొందరపడుతున్నాడని వచ్చి మాకిద్దరికీ ఎడబాటులు చేశాడు. ఆ తరువాత వాడన్నా తిరిగిచూశాడా... నేను అనుక్షణం పోరుతూన్నా... 'ఏముంది చూసేందుకు...వాళ్ల కాపురం వాళ్లు చేసుకుంటూన్నారు. చీటికీ మాటికీ...ఇట్టే అట్టే మనంగనక వెళుతూంటిమాయెనా, తనమీద ఏం నేరాలు చెపుతూందో...మన కేం దోచిపెడుతూందో అని అని ఆయన అనుమానపడవచ్చును... లేనిపోని కలతలు తెచ్చిపెట్టడం ఎందుకూ...' ఇలా సాకులు చెప్పి తప్పించుకుంటూండేవాడు.

వారంరోజులైంది - వాకిట్లో... ప్రొద్దున్నే ముగ్గు వేస్తూండేవేళకు శాస్త్రుల్లు విభూతి పెండెకట్టుతో ఊడిపడ్డాడు ... 'అంబయ్య ఇంకా నిద్రలేవలేదుటమ్మా...' అని రోడ్డు మీద నిలుచునే ఓ పొల్లుకేక పెట్టాడు. పలుదోముపుల్ల తిరి తిప్పి నములుకుంటూ, అన్నయ్య, కేకవిని, లోపలనుంచి వచ్చి... ఆయన్ను రమ్మని తలవిసిరాడు. మెట్లు ఎక్కుతూ, నావంక మోరపెట్టి... 'దానికి కొంచెం నలతగా ఉందమ్మా... చెయ్యి తీరిక అయినతరువాత ఒక్కమారి వచ్చి చూసి పో...'అని, అన్నయ్యతో ఏదో ఈమాటా ఆమాటా ఆడి వెళ్లిపోయినాడు.

వినేటప్పటికే నాకు కాళ్లూ చేతులూ ఆడలేదు. ముగ్గుబుట్ట అక్కడే పారేసి పరుగెత్తాను. పోయిచూద్దునుకదా ... పిల్లది బొత్తిగా లోజెడ్డది. గడపలో కాలుపెట్టినప్పటినుంచీ మూసినకన్ను తెరవడం లేదుట...ఆయన, ఒంటిపూట ఇంత ఉడకేసుకు తింటూ,..దానికి జావకాచి పడేస్తూ

...వ్యవహారం ముదిరేదాకా...తీసుకువచ్చాడు. నన్ను చూసేటప్పటికి...జానకికి ప్రాణం లేచివచ్చింది. ఏముందీ, ఒకరి నొకరు కావిలించుకుని...దాన్ని చూసి నేను ఏడవా... నన్ను చూసి అదిఏడవా: ఇంతలో అన్నయ్య కూడా వచ్చాడు. స్థితిగతులు తెలిసినతరువాత వాడికీ వెష్టబట్టింది. ఆపాళంగా పోయి డాక్టరును పిలుచుకువచ్చాడు... టైఫాయిడ్ అని తేలింది.

మాయింటికి తక్షణం తీసుకువెళ్దామన్నాను. ఆపిసినారికి ఖర్చు తగ్గడమే కావాలిసింది...వెంటనే సరే అన్నాడు. కాని, ఒకచిక్కు వచ్చింది. మావదినె, కార్యంఅయిపోయిన మర్నాడే పురిటికి వెళ్లింది. అన్నయ్య ఆసాయంకాలమే దొరతో సర్క్యూటు వెళ్లాలట...సెలవు దొరికే నౌకరీ కాదాయెను: మళ్లా తిరిగి రావడానికి ఏ ఇరవైరోజులో పడుతుంది...అంతవరకూ, రెండోదిక్కు లేకుండా నేను నిభాయించడం ఏలా? ఏమిటీ చేయడం ఇప్పుడు? నాకు ఎంతమాత్రమూ ఇష్టములేకపోయినా, ఆ మానవుడు, ఉండమని అనకపోయినా, తప్పిందికాదు: అది, మళ్లా లేచి ప్రజల్లో పడేదాకా అక్కడే నాకొలువు.

తిరిగివచ్చి, మడిధోవతులు పట్టుకుని వెళ్లి...వేగిరం స్నానంచేసి వంటచేశాను. అన్నయ్య, మొగమాటం చంపుకుని ఆపూట అక్కడే భోజనంచేసి సాయంత్రంబండికి వెళ్లిపోయినాడు.

క్రమంగా, ఆరోజు కారోజు మునపాయన రుసరుసలుమాని, కొంచెం ముఖం విప్పారి ఉండేవాడు. షడ్రసోపేతంగా చేసి పెడుతూంటినాయెను; ఏంతీపెళ్లిందా...వేళకు అన్నీ అమరుస్తూంటే; మొదటిలో మాటా పలుకూ లేకపోయినా, ఆనాటికానాడు, అదీ ఇదీకనుక్కోడం... భోజనం ముందర లోకాభిరామాయణం వేయడం... ఆషామాషీ లాడటం... నన్ను నవ్విస్తూండటం... మొత్తానికి, నాచేత అక్కరకు వచ్చినట్టే ఉంది: మనిషి కవళికలో కొంతమార్పు కనిపించింది. నాకుకూడా, మొదట ముళ్లమీద ఉన్నట్టుండి, ఎప్పుడు ఇవతల పడదామా అని ఉన్నా... పోనుపోను, కొంత బెరుకు తీరింది.

మూడువారాలు గడచిపోయినవి. జానకి జబ్బు మళ్లుముఖంపట్టింది. పథ్యం పెట్టి, నేను మా యింటికి వద్దామనుకున్నాను. కాని, మనయత్నమూ, తానొకటితలిస్తే దైవమొకటి తలచిందని ... కావలసిన కారణార్థం వేరుగా ఉండగా... ఇంతకూ, అన్నీ అల్లా ఒనగూడయి. అన్నయ్య ఇంకోపదిరోజులదాకా రానని, టపా తీసుకువెళ్లే జవాను చేత కబురంపించాడు. అందాకా అక్కడే ఉండమని జానకి పట్టుపట్టింది. మా మరదికూడా... ఏకళ నున్నాడో ... బలవంతం చేశాడు. పోనీలే, వాళ్లు అంత ప్రాధేయపడుతూన్నప్పుడు ... అక్కడమాత్రం మించిపోయే దేముంది, ఒంటరిగా ఉండాలిసిందేకదా, అన్నయ్యవచ్చేదాకా: పోనీ, ఈలోపుగా పిల్లకు జవపట్టేదాకా కనిపెట్టుకుని ఉండవచ్చునని... ఆట్టే బెట్టుచెయ్యకుండా మెత్తపడ్డాను.

పడిలేచిందా. అప్పుడే పోయిలోకటకు రానీయ్యడానికి నేను ఒప్పుకోలేదు. ఏం గంప చాకిరీ ఉందని? ముచ్చటగా ముగ్గురికి వండి వార్చడం అదోపనా? పైగా, మాతల్లి, లేచి తిరుగుతూండటమే నాకు కొండంత సత్తువ తెచ్చింది. జిహ్వ చచ్చిఉందేమో. కావలసినవి అడిగి చేసిపెట్టేదాన్ని...

తిన్నది వంటపడుతూన్న కొద్దీ... బాగా తెప్పిరిల్లి కోలుకుంటూంది జానకి: సంధ్యపడగానే, ముందు దానికి అన్నం పెట్టేసేదాన్ని... అంగట్లో మెతుకులు అంగట్లో ఉండగానే, చెయికడుక్కోడం వ్యవధానం పక్కమీద ఒరిగేది ... పగలు కునకడానికి వీలులేదేమో... మళ్లా పొద్దుపొడిచేదాకా ఆదమరచి నిద్రపోయేది. నేను, ఆయనకోసం కనిపెట్టుకుని ఉండి, తిన్నతరువాత... పిండో పాడో నోటకొట్టుకుని... మూతలుపెట్టేసి... వసారా అంచున మాలతీపందిరికి దగ్గరగా పక్కవేసుకునేదాన్ని ; జానకి పక్కగదిలో పడుకునేది ... కటకటాల తలుపు కనుక... పిలిస్తే పలకడానికి అందుబాటు. ఆయన... ఇంటిముందు...ఆరుబయట పడుకునేవాడు.

—అర్ధరాత్రి ... చప్పున మెళకువ వచ్చింది. పిండారబోసినట్టు వెన్నెల...ఆలకించి చూశాను: అవతలపక్క, కునిసందులో ... కొంచెం అలికిడి వినపడ్డది: నాళ్ల నడుమ: దొంగా తోడుమోతూ రావడానికి వీలులేనిస్థలం: ఏమిటా చూద్దామని... లేచి, మెల్లిగా ఆవేపుకు వెళ్లాను:

మందారచెట్లనీడలు పడుతూ నేలంతా, చీకటీ వెలుతురూ మాసికల చదరంగ పాళీలాగా ఉంది. మొదట ఏమీ కనిపించలేదు, మళ్లా పరకాయించి చూశాను: చెట్లచాటున ఎవరో ఉన్నట్టుంది... కాళ్లు చూచాయగా కనిపించినవి. ఒళ్లు ఝల్లుమన్నది: గుండె గొంతుకలోకి ఎగదట్టి కెక్కుమని ... దగ్గు, అరుపు కలిసి... కేకపెట్టాను. నోట...అరవడానికైనా... మాట రావడంలేదు : కాళ్లు పాతుకుపోయినాయి... వెర్రిభయంలో... రెప్ప ఆడలేదు: గుడ్లు అప్పగించి చూస్తూ నిలవబడిపోయినాను.

—మనిషి తొందరగా నడిచిపోతూన్న చప్పుడు... దొడ్డితలుపు ఠపేలున పడ్డది: మా మరిది, చెట్టుమాటునుంచి, నిదానంగా, నాదగ్గిరికి వచ్చాడు. నన్నుచూసి ... పోల్చకోకముందు ఉలికిపడి... అంతలో తెప్పరిల్లాడు: భార్య ఏమోననుకుని భయపడి ఉంటాడు మొదట: అవతల మనిషిని నేను గుర్తించాను: మా యింట్లో పనిచేసే ... ముత్యాలు:

'ఇక్కడ నిలుచున్నావేం... నిద్రలో నడిచివచ్చావా' ... ఆయన ఏమీ చలించకుండా... మామూలుగా అడిగాడు: నేనేమీ సమాధానం చెప్పకుండా ఊరుకున్నాను. ఒక్కనిమిషం నన్ను పరకాయించి చూసి, 'పోయి పడుకో' అని, ఏదో గొణుగుకుని వెళ్లిపోయినాడు.

నేను, వెళ్లి, మళ్లా మంచంమీద పడుకున్నాను. నిద్ర రాదు ... ఆలోచనలన్నీ సముద్రకెరటాల లాగా నన్ను ఆవరించి ఊపివేసినవి. పక్క కుదరక చాలాసేపు అటూ ఇటూ దొర్లాను: ఎంతోసేపటికి

కాని, ఎటో అటు పాలుపోయిందికాదు. నిశ్చయానికంటూ వచ్చినతరువాతకూడా... తలచుకోవడం, దద్దరిల్లిపోవడం! — ఎలాగైతేనేం, మనసును ఒప్పించాను: జయించానన్న ఉత్సాహంలో... చిరునవ్వు పెదవులమీద మొలకలెత్తుతూండగానే... జోగిపోయినాను:

... ఎంతోసేపటికి... మళ్లా మెళకువవచ్చిందీ: తట్టి... గిలిగింతపెట్టి లేపినట్లుంది: కళ్లు తెరిచాను: వెన్నెల మసకవారింది ... చుక్క పొడవబోతూంది: చూపు... మరల్చి... ఆ... వేపుకు... సారించాను: నా కాళ్లదగ్గర... పాదం పట్టుకుని కదుపుతూ... మా మరది కూర్చునిఉన్నాడు: నాకు, తెలుసును... ఆయన వస్తాడని... అల్లా అవుతుందని: నాకు, ఇష్టమేకాదూ...

నేను మసలడం కనిపెట్టి ... ఆయన, ధైర్యంచాలక... చట్టున లేచి నిలుచున్నాడు: ఎక్కడ మనసు మార్చుకుని... బెడిసిపోతాడో అని... నోరు మెదల్పకుండా... ఆవంక చేతులుజాచి... బలవంతంగా పొదువుకున్నాను... ఆయన్ని సుఖపెట్టడంలో... ఆయనకోసం... నేను లోకం... నన్నే నేను... మరచిపోయినాను.

ద్వితీయవిఘ్నం కాలేదు... ఆలా అవుతుందేమోనని... ఆయన కుండవలసిన ఆదుర్దా అంతా నేను పడ్డాను: వారంరోజులు... వరుసగా—

...

పొరబాటుకాదు... తెలిసి చేసినపనే... నన్ను మోసగించలేదు... ఆయన... మొగమాటపడకపోతే... నేనే బలవంతంచేసేదాన్ని

... అవునమ్మా... ఆపరిస్థితి ఆలాంటిది! ఏం... నీకుకూడా, ఈమాటంటే ఆశ్చర్యం వేస్తూన్నదా? కళ్లుకానరాని కండకావరంతో... అప్పుడు పోతరించిపోయి... ఇప్పుడు ఇంకో వేషం వేస్తూంది... ఇది... ఎంతకైనా తగిందే... తెగించిపోయినతరువాత... అని అనుకుంటూన్నావా? — కాదమ్మా కథ సాంతం విను...

వారంరోజులు దాటినతరువాత... అనుకున్నదానికన్న ముందరగానే, అన్నయ్య తిరిగివచ్చాడు: నేను... మళ్లా మాయింట్లో ...గృహప్రవేశమైనాను: అప్పటికి జానకి బాగా లేచి తిరుగుతూ, దానిపని అది చేసుకునే ధోరణిలో పడ్డది.

నెల్లాళ్లయింది... కొంచెం బెంగగా ఉంది:

రెండోనెల... అనుమానంగా... అవునా, కాదా అని... ఏలాగో మనసు కుదటపరుచుకుంటూ తిరిగాను:

మూడోనెల... నిశ్చయమయింది: కొంప నిలువునా కూలిపోయింది- అన్నయ్యకు కూడా ఆవోకీ తెలిసింది:

ఏంచేస్తాడు, పాపం... నన్నాగద్దించి అడగలేదు... ఎవరితో నన్నా చెప్పడానికా... ఇంకా ఏమన్నా ఉందా... వాడలో ఉండనిస్తారా... తల ఎత్తుకు తిరగనిస్తారా?... దాచడమా... ఎంతకాలమని? ఎప్పుడో ఒకప్పుడు పాపం బద్దలుకాక తప్పుతుందా?

అయిదోనెల జొరబడేదాకా... ఏం చేయాలో తోచక... కాలుకాలిన పిల్లి

లాగా ... నిలిచినచోట నిలవకుండా ... నానాహైరానా పడ్డాడు: ఇక, ఒకక్షణం తామసించడానికి వీలులేదు... అప్పటికే అమ్మలక్కలందరూ ఏలాగో పసికట్టి... గుసగుసలు పోతూన్నారు: అవి ఏమన్నా చెవిని పడ్డవో ఏం కర్మమో... ఎన్నడూ పల్లెత్తి నన్ను ఒక్కమాట సాధారణంగా అనని వాడు... ఆనాడు ఇంటికి వచ్చీ రావడంతోనే రుద్రుడై పోయినాడు...ఒకటని, ఒకటి అన లేదా: అన్నిటికీ ఒడిపట్టి ఊరుకున్నాను.

ఊరుకున్నా నన్నమాటే కాని... పైకి, నాకూ తరతరబుట్టింది. అంతవరకూ... ముంచుకువస్తున్నా... మనసు... తుడిచిన పలకలాగా... ఏ ఊహా కనపడకుండా... అదోమాదిరి మైకంగా...ఏదో ఫలానా అని చెప్పలేని బాధగా...సంతోషంగా... ఉంటూవచ్చింది: అన్నయ్య ధూకుడు చూసిన తరువాత ఒక్కమారి అయోమయంలో పడి పోయినాను...ఏది దారి ?...అంతటితో ఊరుకుంటాడా ... పెచ్చుమీరిపోయి ... రెక్కపట్టుకు వాకిట్లోకి ఈడ్చివేస్తే...నేను ఏం కావాలి ?

...అనుకున్నంతా అయింది ... గెంటడం తరువాయి... కాని, మామరది...ఆయన్ను మా అన్నయ్య సలహా అడిగాడట, ఏం చేయాలని...అవును గొర్రె కటికవాణ్ణే నమ్ముతుంది !...అడ్డుపడి, ఏదో హితబోధచేసి... అన్నయ్య మూర్ఖం విడవకపోవడంచేత ... తానే ఖర్చులన్నీ భరించే పద్ధతిమీద...ఆ రాత్రిరాత్రే...పట్నంబండికి పంపించాడు:

రైలుదిగగానే ... నన్ను తీసుకువెళ్లడానికి స్టేషనుకు వచ్చిన దొరసానివెంట ఆస్పత్రికి వెళ్లాను: మామరిది...వాళ్లకు, నేను బండీ ఎక్కగానే టెలిగ్రాం ఇచ్చాడట...

మళ్లా ఏడునెల్లకు ... ఇవతలపడ్డాను... నా బంగారుతండ్రిని వాళ్లు...ఏంచేసుకున్నారో...ఎవరికి పెంచుకో నిచ్చారో ... భూమి మీద పడగానే...వాడికీ నాకూ ఈజన్మకు ఋణం తీరిపోయింది !

ఎల్లకాలం ... వాళ్లుమాత్రం ఉండనిస్తారా?-నాకు మళ్లా మా ఊరు వెళ్లాలంటే... మొగం చెల్లడంలేదు: ఎప్పుడు బయలుదేరుతావని అన్నయ్య ఉత్తరం వ్రాశాడు... నేను మెదలకుండా ఊరుకున్నాను. అప్పుడు, ఆయనే స్వయంగా వచ్చి...తీసుకువెళ్లి యింట్లో దిగవిడిచాడు:

వదినె ... నెల్లాళ్ల క్రితమే పిల్లనెత్తుకుని వచ్చింది. అన్నయ్య వెళ్లి భారసాల చేసుకుని... నెల వెళ్లక ముందే...తీసుకు వచ్చాడట. వచ్చానా...నాతో, మావాడూ మాట్లాడలేదు...సరే, మావదినె, నన్ను చూడగానే మొగం పక్కకు తిప్పుకుని గదిలోకి వెళ్లిపోయింది: చెప్పరానిదానికన్నా కనాకష్టమైపోయినాను... తెల్లవారి లేవడంతోనే నేను కంటబడితే నాయెనా, ఇద్దరి ముఖాలూ మటమటలాడిపోయేవి: అయితే అన్నీ అమర్చి పెడితే...విస్తరి ముందరికి వచ్చి...ఎంచులుపెడుతూ...సుష్టుగా భోంచేయడానికి...అప్పుడు మాత్రం... ఏ అడ్డంకీ లేదు: అందుకు పనికివస్తాను:

నామీద దయతలచి ఉంచుకున్నారా? ...చాకిరీకి మనిషి తేరగా అమిరింది గనుక ...ఎలాగో సరిపెట్టుకుంటున్నారు. మా వదినె...ఆరాణీ, అసలు మంచివాడే అంతం తామెను...ఎన్నడూ అవతల చెంబు ఇవతల పెట్టినపాపాన పోయిందా ... అందులో, బాలింతరాలు? అన్నయ్యకు ఆవిడ కాలు క్రింద పెడితే ఎక్కడ అరిగిపోతుందోనని... ఎంతభయం ?

నేనూ... బాలింతరాలనే కాదూ... కాని...నాముద్దు ముక్కలు చేసేది ఎవరు ? ఆమాట తలవడానికైనా...వీలుందా?-ఒళ్లు భారకించినా ... ఎంత ఓపికలేకపోయినా... వేళకు లేవకుండా, కొంచెం బద్ధకించి మూలిగానో, ఇక అవి దెప్పుళ్లుకావు...సాధింపులు కావు...నాతల్లో గుండె చిట్టం కట్టిపోయింది: ఎంతకైనా తల ఒగ్గవలసినదాన్నే కా :

'నాకంట నరుడు పడరాదు, నరుడికంట నేను పడరాదు' ... ఇలా రెండు నెల్లుపైగా ...రాణీవాసమైపోయింది నాబ్రతుకు: వెలుపలసావడిలోకైనా వచ్చేదాన్నికాను. అన్నాళ్లూ గడపదిగితే ఒట్టు !

ఇక, లోకం...

పాడులోకం... వేలు వంచడానికి సందు దొరికితే ఊరుకుంటుందా...నోరంతలు కొండంతలుచేసి,దుయ్యబట్టుకోక మానుతుందా? ఒకకంట్లో సున్నం... రెండోకంట్లో కారం...

అన్నయ్యను...పరమయోగ్యుడికి ఇంత కష్టం వచ్చిందా...అయ్యో పాపం ... అని ఊరడించింది :

ఇంతకూ కారకురాలినికదా అని... ఈ కులనాశకురాలిని పడదిట్టింది :

తిడుతూన్న ఆనాలికే...మామరది... మహానుభావుడు, ఆపత్తులో అడ్డపడ్డాడని... ఆయన్ను అందలాన పట్టింది: అయినా, అది ఎంతవరకు నిజమోలే...నోరు మాటాడుతూంటే నొసలు వెక్కిరిస్తూన్నప్పుడు... దేన్ని నమ్మడం?

ఇలా... ఈ అగచాట్లమారి బ్రతుకు... ఎప్పటికి తెల్లవారనూ అని నా గుండెల్లో రాయిపడ్డది. కాని, ఇంతలో ఏం జరిగిందనుకున్నావూ-

మా జానకికి...నెలలు నిండాయి. సుఖంగానే చెంబెడు నీళ్లూ పోసుకుని... తల్లీ పిల్లవాడూ గట్టెక్కి ఇవతలపడ్డారు. నక్షత్రదోషం ఏదో రవంత ఉందట, పోవడానికి నూనెలో మొగం చూసుకున్నారు. నేను రానన్నా, ససేమిరా కాదు కూడదని, పట్టుబలవంతాన పీక్కెళ్లారు.

మా అమ్మడు పీటలమీద కూర్చుని ఉండగా,చూడ ముచ్చటై ఒక్కమారు చెయి తీరిక చేసుకుని, గుమ్మంలోంచి తొంగి చూశాను...ఎన్నాళ్లైందో దాన్నిచూసి...

అది నావంక చూసేసరికి...ముఖం వెనక్కు లాక్కున్నాను. దానికంట పడలేక పోయినాను :

ఆశీర్వచనాలైన తరువాత ... పాపణ్ణి పొత్తిళ్లలో పొదివి...నా దగ్గరకు తీసుకు వచ్చింది జానకి. నేను తలుపుకు చెయిబార జాచి జారగిలబడి...కంట నీటిబొట్టు పొడము

కుండా, పళ్లబిగివిని నిలుచుని ఉన్నాను. నా వాలకం ఏం కనిపెట్టగలదు...పిచ్చపాడ గట్టు...పిల్లవాణ్ణి నాచేతులో పెట్టబోతూ ...'వెళ్లునాయనా...అమ్మ! ...చూడవే... నిన్నుచూసి నవ్వుతున్నాడేవ్, అక్కయ్యా! ...ఇక నిన్ను వదలడేమోనేవ్ ...తీసుకోవే ...పోనీలే నేను పనికిరాకపోతే...మీఆమ్మ దగ్గిరకే వెళ్లు బాబూ...'అని తన ఉబలాటం కొద్దీ...ఏమేమో పలుకుతూంది. నాకు... ఏలా ఉందని చెప్పనూ?...

పక్కను చోద్యం చూస్తూఉన్న పెద్ద ముత్తైదువ ఒకావిడ...' అవునే, జానకీ... వీడిని మీ అక్కయ్యకు ఇచ్చేసి...నీవు ఇంకో కొడుకును కనుక్కోవే...' అని... ఆమెకు తోచినట్లు...హాస్య మాడింది... వింటూన్నవాళ్లు నవ్వారు: నా మనసులో భగభగమన్నది...జాస్తూన్న చేతులు వెనక్కు నెట్టుకుని...నీరోడుతూన్న కళ్లతో వెనక్కు తిరిగాను: అందరి పాయసాల్లోనూ నెయ్యి ఒలికినప్పుడూ...నా వంతుకు దక్కేది... పచ్చి విషమేనా?

' కంట్లో నిప్పులు పెట్టుకుంది...చూసి ఓర్చే నేర్పుకూడానా...' జానకి...మా జానకే...ఈమాటలు...నావెనకాల అన్నది ...అననీ, నిండా మునిగినవాళ్ల కేం చలి?

అంతటితో...ఆకాండ అయిపోయింది: అన్నం నోటికి పోలేదు: మెతుకు ముట్ట కుండా...ఊరికే విస్తరిముందర కూర్చుని లేచాను: దానికేంలే, కడుపు నిండే ఉంది కాదూ, ఇవన్నీ చూసుకుంటూ!

ఓ విధంగానా, నాకు వంచన! పులి మీద పుట్ర రేగింది! రాత్రి భోజనాలైన తరువాత, ఒంటిపాటున...మామరది నాకు, అడ్డంవచ్చాడు: మరి, అధమం ఏమూడు నెలలైనా...గదిలో పక్క వేయించుకునేం దుకు వీలు లేదుగా...ఎదురుగుండా నేను కనబడుతూంటిని. ఊరుకోవలసినంత కర్మం ఏంవచ్చింది?- ఒకమారు లోకువైన తరు వాత...ఇక...ఛీ...మగపురుగులు!

ఎంత స్వాతంత్ర్యంతో నాచెయి పట్టు కున్నా డనుకున్నావు? ఊరుకున్నాను: ఇంకా ముదరనీ...

రెండోచెయ్యి...నా భుజంమీద వేసి ...మెడమీదుగా వాల్చి నన్ను దగ్గిరకు లాక్కునే ... గృహస్థ మార్గంలో... ఉన్నాడు:

జానకి ... గుమ్మంలోకి వచ్చింది... మమ్మల్ని చూసి ... గుడ్లు వెళ్లుకొచ్చి... తూలుతూ వెనక అంగవేసి ... తలుపు రఫీమనిపించి, లోపలపడి కెవ్వు మన్నది.

—మా ప్రబుద్ధుడు, తన ధోరణిలో తా నున్నాడు కాని...వెనుకా ముందూ చూడటం ఉందా? రానిచ్చాను...మెదల కుండా...అసహ్యించుకుని ముఖం తిప్పేసు కోకుండా...మరీ దగ్గిరకు రానిచ్చాను. మా యిద్దరి పెదవులకీ, నూలువాసికూడా ఎడం లేదు. అందాకా వచ్చినతరువాత, పిడి కిలి ఇనుపగుండులాగా చేసి, ఎగువకు, గురిగా పళ్లు కరుచుకు పోయేటట్టు...గడ్డం చెక్కలయేటట్టు...విరగి బాదిచాను. తగిలే తగలడంతోనే, మళ్లా కిక్కురు మనకుండా,

చాపచుట్టుగా పడిపోయినాడు...మా మరది. ...అంత సత్తువ ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో నాకు!

వెనక్కు తిరిగిచూడకుండా...దూసుకు వచ్చి... చూడకుండా రావడంలో...పారిజాతం చెట్టుమీద పడి, లేచి...ఎలా పోయి పడ్డానో, మా యింటిదగ్గర పిలవగా,పిలవగా ఓపట్టుకు, మా వదినె...పమిటె సర్దుకుంటూ ...వచ్చి తలుపు తీసి...నిలవకుండా పోయి, గదితలుపు గడియవేసుకున్నది — నాకు, ఊరినపుండుమీద ఉప్పూ కారం చల్లినట్టయింది—అందరికీ నేను భారమే!

అప్పటికి ఈ ఆలోచన లేదు సుమా. మతిచెడి,...మనస్సంతా పాడైపోయి క్షోభపడుతూ...సావడి నాలుగుమూలలా కలయదిరుగుతూండగా... వంకెను, బరువుగా... అన్నయ్య కోటు...జేబు కనిపించింది... చూడగానే... అప్పుడూ, ఈ ఆలోచన తోచింది...చూస్తూన్నకొద్దీ అది పాదుకుపోయింది. ఒక్కక్షణం ఇక ఆలస్యం చేయకుండా, పర్సు మెల్లిగా తీసి...కావలసినంత అందులో ఉందో లేదో చూసుకుని, చేతబట్టుకుని...పిల్లిలాగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ, ఆ యింటికీ...యింటివాళ్లకూ ...అంతటితో ఋణం తీర్చుకుని...వచ్చేశాను.

ఎవరికంటా పడకుండా...రైల్లో పడి... రెండుసార్లు, ఎక్కడ మారాలో తెలియక, దోవతప్పి......వెనుకా ముందూ అయి... చివరకు...ఇవాళ అసుర సంధ్యలో ... ఇక్కడ దిగాను.

దిగి యకాయకిని వచ్చేశానమ్మా: నాలిక పిడచబారి పోతూంది: మాగంగమ్మతల్లిని చూడంగే...పచ్చిమంచినీళ్లన్నా, ముట్టకూడదనుకుని...తీర్థోపవాసఫలం దోవలోనే దక్కించుకు వచ్చాను:

చిరుకెరటాల మీదుగా...అనుమానాలన్నీ ఒడ్డుకు పరుగెత్తిస్తున్నావా?- నాకు అంతమాత్రం తెలియదనుకున్నా వమ్మా! చెప్పనా?

మా మరదిని ఎందుకు లోబరచుకున్నాననా?-నాకోసంకాదు...నాచెల్లెలికోసం: వెలిరుచులు మరగి, ఇక దానికి దక్కకుండా పోతాడేమో నని ... దాని జీవితం ధ్వంసం కాకుండా, నన్ను బలియిచ్చుకున్నాను: నాకే కోరిక ఉండి, చెడిపోవా లనుకుంటే...అము సలితాతేనా...దొరికింది - దేశం గొడ్డుపోయిందా?-తనను వలచి వచ్చా ననుకున్నాడు ...యిష్టం వచ్చినప్పుడు, వీలు చిక్కినప్పుడల్లా...లోకువచేసుకోగల...ప్రజ్ఞ ఉందనుకున్నాడు...పాపం ... పిచ్చిబ్రాహ్మడు: ఆ జన్మ అంతేలే !-బుద్ధివచ్చిందంటావా, ఏమో, నాకు నమ్మకంలేదు: బుద్ధే ఉంటే- నీతీ నియమం అనేవే ఏమూలైనా ఉంటే-చేసిన పాడుపని ఆసలాతో ప్రతిష్ఠ సంపాదించుకునేందుకు పెనగులాడుతాడా?— కన్ను తెరవని పసికూనను కటికవాళ్లకు అప్పగించ నిస్తాడా?

జానకి... నేను విరగడైపోయిందే చాలునని...సంతోషిస్తుంది: పోనీలే, నామీద జాలి తలవడం...నాకోసం బాధపడటంకన్న ...ఇదేమంచిది: నామీదకోపం అల్లా దానికి మొగుడిమీద ప్రేమను పుట్టిస్తుంది: ప్రాని

పళ్లు అందుబాటులో లేకపోయినకొద్దీ... మెడ మరీ సాగుతుంది: ఇంకొకరికి దక్కిపోతూన్నాడని తెలిసినప్పుడు కాని, ఆడదానికి ...మగవాణ్ని ... తానే సర్వాపోశనం పట్టాలనే తహతహ పుట్టదు: ఆలా జరిగిందో ... అంతకన్నా నాకు మరికావలసినదేముందీ!

కన్నతరువాత ... నెలలుమోసినందుకు ఫలం దక్కకుండా చేజారిపోయినతరువాత కాని...కడుపు తీపంటే ఏమిటో తెలియలేదమ్మా. పోనీలే...ఒంటరిగా మాయమైపోవడంకన్న, తీరని కోరికలన్నా, వెంట తీసుకు వస్తూన్నాను: అదీ కొంత మేలే కాదూ?

ఎవరిమీద పగ సాధించను...ఎన్నింటికని ఏడ్వను...-నాకు లేకపోయినా...ఇం కోరన్నా ...నామూలాన కుదటపడి బాగుండటమే పదివేలు!

అన్నయ్య అంటావా-'పోయి గంగలో కలవనీ — దాని కిలాటి విపరీతపుబుద్ధి పుట్టినప్పుడే అదిమాకు కానిదైపోయింది'...అని మొండిగా అనేస్తాడు: ఒకవేళ...అనలేక ఊరుకున్నా, నేర్పే నెరజాణ, మావదినె ఉండనే ఉన్నదిగా!

నేను ఎవడివెంటనో పడి దేశాలు పట్టిపోయినాను అనుకుంటారు. అంతేకాని... వాళ్ల నోటివాక్యమే ఫలిస్తూన్నదని...ఎలా అనుకోగలరు?

ఇక...వాళ్లెవరికీ నేను కలలోనైనా కనపడను కాదూ-

'నీది ఇంత దొడ్డమనసా' అని ఆశ్చర్యపడుతున్నావా?- నీ వాక్కు తెవేనా, మరి, ఈ ఏడేడు పధ్నాలుగు లోకాల్లోనూ?

మీ చెల్లెలు పార్వతికోసం...మహేశ్వరుడితో నీవు ఆడిన నాటకమే—నేనూ వర్లించానమ్మా: నిన్ను చూసి నేర్చుకున్నదేనమ్మా.

మన ఇద్దరి మనసూ ఒకటి- మన కోరికలు ఒకటి- మన ఇద్దరి పేరూకూడా ఒకటే ...అందుకనే...నిన్ను వెదుక్కుంటూవచ్చానమ్మా.

———